

Mariyana St. Todorova,

ECOLOGICAL MIGRATION

Mariyana St. Todorova

Faculty of “Artillery, air defense and CIS” –National Military University “Vasil Levski”, Veliko Tarnovo, the Bulgarian Republic E-mail: stilianova70@abv.bg

Abstract: *Ecological migration, despite the fact that it has deep historical roots, has recently become the subject of research by representatives of various sciences and, accordingly, has not been sufficiently studied both in the world and in Bulgaria. Improving the mechanism needed to adapt migrants to the new human security environment is needed in the event of a sharp deterioration of the environmental situation*

Keywords: *Ecological migration, security*

ЕКОЛОГИЧНА МИГРАЦИЯ

Марияна Ст. Тодорова

Факултет “Артилерия, ПВО и КИС” – Национален Военен Университет “Васил Левски”, Велико Търново, Република България, stilianova70@abv.bg

1. Въведение

Екологичната миграция представя екологичната обстановка и заема важно място за сигурността на човека. Неговите жизненоважни интереси могат да бъдат решени само чрез усъвършенстване на правото на безопасна и благоприятна околната среда, както с принудително или доброволно преместване - в район с по-благоприятни условия на живот.

През последните години околната среда като фактор за миграцията е в центъра на международни дебати относно дефиниции, данни, ситуации и политики за екологичните мигранти[6].

Тези анализи показват как екологичните фактори са в основата на всички останали. Това става ясно, ако направим разлика между двете главни категории съгласно текстовете в справочниците: от една страна внезапните резки екологични събития, а от другата - бавните и постепенни климатични процеси.

Данните относно първия вид екологична миграция се намират лесно, но възможността за надеждни прогнози е силно ограничена. Определянето на втората категория е по-трудно, защото причините за нея често пъти са постепенни и „безшумни“. Но последствията от измененията на климата върху условията на живот на човека са също така крайни, както последствията от природните бедствия.

Някои зони на света са климатични „горещи точки“, като там измененията на климата ускоряват влошаването на околната среда.

Като се имат предвид причините, поради които хората напускат домовете си, можем да заключим, че миграцията в околната среда е по-широко понятие. Делът на мигрантите, напускащи обичайното си място на пребиваване, се увеличава поради постепенното влошаване на екологичната, санитарната и епидемиологичната обстановка, промените в климатичните условия, местобитанията и др.

Обобщавайки горното е видно, че за разнообразието от видове миграция на населението, свързано с влошаването на околната среда се задълбочава. Екологични мигранти, като правило са тази категория хора означава „хора, които са принудени внезапно или неочаквано да избягат от домовете си в голям брой в резултат на природни или причинени от човека бедствия“ [7]

2. Изложение

Най-общоприетото определение на концепцията за екологична миграция, посочено от различни автори, е прието през 1996 г. на конференция в Женева. Според него „екологичните мигранти са лица, които са принудени да напуснат мястото си за постоянно пребиваване и които се придвижват в рамките на своята държава или преминават границата поради рязко влошаване на околната среда или екологични бедствия“ [5].

Доклад за глобалните бедствия, изготвен от Международния червен кръст през 1999 г., отбелязва, че сушата, наводненията и ерозията на почвата принуждават 25 милиона души да напуснат домовете си [9]. Резкият ръст на такива миграции в общия обем на миграционните процеси в света - броят на екологичните бежанци до 2050 г. според специалисти от Университета на ООН ще достигне 200 милиона души [10] — което предизвиква голямо внимание за проблемите на миграцията в околната среда като особен вид разселване на населението, причинено от природни бедствия и катастрофи, както и технологични процеси.

Докладът на Глобалната комисия по международна миграция дава следното определение: екологични мигранти - хора, които са били принудени да се преселват поради екологични бедствия [2].

Необходимостта от бързо решение на проблемите на миграцията в околната среда, което се отнася конкретно до екологичните бежанци, бе установено от събралите се в Бон (Германия) на 11 октомври 2008 г. на първата международна конференция за миграцията, свързана със състоянието на околната среда. Срещата в Бон подчертава е да се разбере колко важен е факторът на екологичната миграция. Всъщност, докато екологичните бежанци, за разлика от политическите бежанци, нямат правен статут и съответно не могат да разчитат на никаква помощ [11]. Този проблем се разглежда и е решен на Конвенцията на ООН за статута на бежанците, или чрез разработване на специална конвенция за защита на мигрантите в околната среда [3].

Три ключови термина са важни в контекста на миграцията и околната среда и климатичните промени:

Екологичните мигранти се определят като „лица или групи от лица, които главно поради причини за внезапни или прогресивни промени в околната среда, които се отразяват неблагоприятно на техния живот или условия на живот, са длъжни да напуснат обичайните си домове или да изберат това, временно или постоянно и които се местят в своята страна или в чужбина.“ [6].

Екологично разселеното лице се отнася до „лица, които са разселени в своята държава с обичайно местопребиваване или са преминали международна граница и за които деградацията, влошаването или унищожаването на околната среда е основна причина за тяхното разселване, макар и не непременно единствената“ [6]. Терминът „разселване при бедствия“ се отнася до ситуации, при които хората са принудени или задължени да напуснат домовете си или местата на обичайно пребиваване, по-специално в резултат на или с цел да се избегнат последиците от бедствия, предизвикани от природни опасности. Такова разместване може да бъде под формата на спонтанен полет или евакуация, разпоредена или наложена от органите. Такова разселване може да възникне в държава или през международни граници. ”

Планираното преместване се отнася до лица, чиито поминък е бил възстановен на друго място. Други определят планираното преместване като отнасящо се единствено до колективното движение на дадена общност, „постоянното (или дългосрочното) движение на общност (или на значителна част от нея) от едно място на друго, в което важни характеристики на оригинала общност, включително нейните социални структури, правни и политически системи, културни

характеристики и мирогледи се запазват: общността остава заедно на местоназначението в социална форма, подобна на общността на произход"[6].

Въпреки че терминът „бежанци от климата“ често се използва във връзка с принудителна миграция в контекста на изменението на климата и околната среда, това не е юридически валиден термин, тъй като Конвенцията за бежанците от 1951 г. не признава факторите на околната среда като критерии за определяне на бежанец.

2.1 Видове екологична миграция

На конференцията в Бон за миграцията, свързана с околната среда през 2008 г., са разглеждани следните категории мигранти:

- спешни мигранти в околната среда, които бягат от опасно въздействие върху околната среда, за да спасят живота си;
- принудени екологични мигранти, които напускат постоянното си местожителство, за да избегнат неизбежните и сериозни последици от влошаването на околната среда;
- екологично мотивирани мигранти, които са в състояние, включително финансово, да напуснат района на своето постоянно пребиваване с постоянно влошаваща се екологична ситуация, за да намерят по-добро място за пребиваване [8].

При класифицирането на всяко социално явление, включително миграцията в околната среда, за да се избегне объркване и неясност, е обичайно да се следва основният принцип на типологията - един критерий (основа).

Като се имат предвид причините, поради които мигрантите в околната среда променят местожителството си или мястото на пребиваване, могат да бъдат определени следните основания за екологична миграция:

2.1. Поради природни бедствия - земетресение, тайфун, ураган, наводнение, цунами и др. Например, като се имат предвид последиците от урагана "Катрина", който отне повече от хиляда животи през 2005 г., може да се отбележи, че повече от 800 хиляди души останали без електричество и телефонни комуникации, а един и половина милиони жители напуснали домовете си. Мнозина напуснали града завинаги .

2.2. Поради бедствие, причинено от човека, което не причини дългосрочни сериозни промени в околната среда (експлозии от обикновени експлозиви, пожари и др.).

2.3. Във връзка с индустриална катастрофа, която причини дългосрочно заразяване на района - радиационна, химическа, бактериологична. Най-нагледните примери са аварията в четвъртия енергоблок на атомната електроцентраля в Чернобил и трагедията в индийския град Бхопал, станали две години преди Чернобил, когато около 40 тона силно токсичен газ, метилизоцианат, са изтекли в инсталацията за пестициди. Повече от 500 души загинаха веднага от пряко излагане на газ, около 6 хиляди души получили сериозни химически щети, от които 2 хиляди души загинали през следващите няколко седмици. Броят на смъртните случаи през следващите 20 години варирали според различни оценки от 14 до 20 хиляди души[4].

2.4. Поради влошаването на екологичната среда, причинено от нерационално управление на природата и лошо замислени човешки дейности (най-красноречивият пример е влошаването на екологичната ситуация в района на Аралско море поради безмислени политики за рекултивация на земята в региона, провеждани през съветската епоха).

Както при квалификацията на всеки тип миграция, екологичната миграция въз основа на географски признак може да бъде разделена на външна (международна) и вътрешна (вътрешна) миграция.

Към момента на пребиваването на мигранта на ново място на пребиваване са възможни два основни типа миграция в околната среда - постоянна (неотменима) и временна (завръщане).

Постоянната миграция в околната среда може да се дефинира като миграция с цел промяна на постоянното местопребиваване, свързано с невъзможността да останат в района на екологична

катастрофа по време на голямо екологично бедствие, причинявайки големи щети на екологичната ситуация и невъзможността да се върнат на предишното си място на пребиваване поради заплахата за живота и здравето поради дългосрочната стабилизация на околната среда или санитарно-епидемиологичната обстановка на земята или невъзможността за стабилизиране или нежелание за връщане оставка поради подобни опасения.

По подобен начин временната миграция в околната среда може да бъде определена като миграция с цел промяна на мястото на престой за периода на невъзможност да останат в района на екологичните бедствия поради заплахата за живота и здравето по време на голямо екологично бедствие. Временната миграция в околната среда може да бъде разделена на два класа - краткосрочна миграция (до 1 година извън обичайното им място на пребиваване) и дългосрочна миграция (повече 1 година).

Според метода на включване екологичната миграцията може да бъде разделена на два вида: принудителна и доброволна.

- Принудителна екологична миграция е принудително преселване на хора, организирано или упълномощено от правителствени органи от зоната на природни или причинени от човека бедствия, което доведе до рязко влошаване на околната среда, правейки невъзможно хората да останат в зоната на бедствия в околната среда. Принудителна екологична миграция може да се представи, и като движението на хора, които напускат мястото си на пребиваване поради обосновани страхове от увреждане на здравето в резултат на екологична или технологична катастрофа или поради сериозна промяна в околната среда.

- Доброволна екологична миграция разбираме движението на хора, които напускат домовете си поради малки промени в условията на околната среда или климата.

Въз основа на гореизложеното екологична миграция може да бъде определена като движение на хора с цел промяна на тяхното постоянно местоживееие или място на престой, свързано с невъзможността или нежеланието да се намират в екологична катастрофа по време на природно или причинено от човека бедствие, промяна на екологичната, санитарно-епидемиологичната или климатичната ситуация и невъзможността да се върнат към екологична стабилизация. От друга старана санитарно-епидемиологична ситуация на предишното място на пребиваване, или място на престой поради заплахата за живота и увреждане на здравето, както нежелание да се върне в постоянното си местожителство поради тези опасения.

3. Заключение

Проучванията, организирани от Европейския парламент и Европейската комисия за миграции по екологични причини за използването на термини като „мигрант”, „бежанец” или „изселник”, може да доведат до много по-различни правни резултати и до признаване на различни видове права.

Въпросите по темата са многобройни, но основното е: създаването на “правна категория” за съгласие на определенията, което да не пречи на споразумение за причините и последиците, а оттам и как да се решава кой да бъде закрилян и кой не, кой да бъде одобряван и кой не. Това означава признаване на съществуващо явление и изисква намиране на правни решения

Международната организация за миграция (МОМ) дава своето определение за екологичен бежанец - това е човек, който е принуден да напусне местообитанието си поради резки или постепенни промени в околната среда.

Второ, необходимо е създаване на иновативен механизъм на адаптиране към новото общество с цел премахване чувството за миграция на мигрантите. Необходими са повече инвестиции за изграждане на инфраструктура, образование и обучение за подобряване на способността на мигрантите да се адаптират към новите работни места и последващо развитие на индустрията, за да създаде повече възможност за работа. Липсата на единна европейска политика за справяне с миграционната криза доведе до постепенно затваряне на границите на някои от държавите от ЕС.

Основната цел на мигрантите е струпването им в близост до района на определени държави включително и на българската граница.[1]

Очевидно, това е проблем, който трябва да бъде разгледан в рамките на глобални форуми за миграцията и развитието поради съществуващата връзка между миграция и устойчиво развитие. Трябва да се създаде възможност за адаптация, развитие, намаляване на риска от бедствия, гражданска защита, околната среда и изменението на климата, хуманитарната помощ и правата на човека. Това трябва да бъде приоритет на държави, съставени от правителства, международни и неправителствени организации и академичните среди, като всички се стремят да засилят сътрудничеството между заинтересованите страни и да се разработят насоки между държавите за планирано преместване.

References

1. Атанасов А. Миграционни потоци – източник на рискове и заплахи за националната сигурност, *II International scientific conference 10 to 13 December, 2018 at the Borovets winter resort, Bulgaria*, Vol.1 ISSN (print) 2603-2945, ISSN (online) 2603-2953 year 2, ISSUE 1(3), стр. Dec. 2018.
2. Доклад на Глобалната комисия за международна миграция -2000, 2006.
3. Международна конференция за околната среда, насилствената миграция и социалната уязвимост (EFMSV), 9-11 октомври 2008г., Бон, Германия. <http://www.efmsv2008.org>
4. Окунев А. *Аварията в атомната централа в Чернобил заема 11-то място сред технологичните бедствия на 20 век*, Атомната стратегия. 2006, стр. 22.
5. Регионална конференция по въпросите на бежанците, неволно разселените лица, други форми на неволно разселване и завръщащи се в страните от съответните съседни държави: Женева, 30 - 31 май 1996 г.
6. Речник за миграцията, 2-ро издание. Международен закон за миграцията № 25, МОМ, Женева. 2013, достъпно на <http://publications.iom.int/bookstore/index.php>
7. Goodwin Gill G.S. *Статут на бежанци в международното право*, 1997. С. 315.
8. <http://www.efmsv2008.org>.
9. <http://news.bbc.co.uk>.
10. http://publications.iom.int/bookstore/free/MECC_Outlook.pdf.
11. <http://www.rfi.fr>.